СВОБОДА
LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА".

Рокъ IV. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 26-го Листопада 1896. | Число 48.

Календарь.

Листопадъ.

26	Ч.	Филима ап. (Пущене)
27	П.	Гурія, Самона
28	С.	Маттея еванг.
29	Н.	27. по СОШ. Григорія нов.
30	П.	Платона и Романа
1	В.	Авдія прор., Варлаама
2	С.	Григорія декапол.

Змѣстъ.

Чого намъ сподѣватись за президентурою McKinley-а? — Вѣсти зъ Америки. — Вѣсти зъ краю. — Новинки. — Де-що цѣкавого. — Фейлетонъ: Наука о людяхъ. — Робинъ и ангелъ. — Оголошеня.

Звертаемо увагу на адвертайзментъ правительства канадійского: Free Homesteads!

До всѣхъ членôвъ „Руского Народного Союза".

Хто хоче на выпадокъ
забеспеку мати,
Хто хоче по женѣ по-
смертне достати,
Женѣ, дѣтямъ центъ
зашпаровати,
Та ще и добрымъ Руси-
номъ остати, —
най таки нынѣ ще запи-
шесь до нашого товариства
„Рускій-Народный Союзъ".

Братя Русины, розметенй по всѣхъ кутахъ великои Америки!

Вступаймо чимъ скорше до нашого правдивого руского товариства „Союзъ", лучѣмъ ся въ одну велику, могучу, руску родину, а задрожить ворогъ передъ нами. Кождый зъ насъ, хто лишь говорить рускою мовою, вызнае руску вѣру, есть и хоче на всегда остати вѣрнымъ своѣй матери, бѣдной Руси, нехай заразъ приступае до насъ, бо въ союзѣ сила. Лучѣмъ ся, бо [illegible] не тяжко. Бôльше о- [illegible] руске. лишь 50 цет. мѣсячно. — За то дае „Союзъ:" $500 посмертного. 250 за жену. 250 за втрату руки и ноги. 500 за нездôбнôсть до працѣ, и богато иншихъ улекшень. У насъ нема иншого мѣсячного податку, кромѣ 50 ц.

Панове секретарѣ, всѣ поважанй члены!

Параграфъ 9. буква в) статутôвъ нашого товариства дуже важный. Перечитайте его. Лишь тогды, якъ кождый зъ насъ буде уважати то своимъ першимъ обовязкомъ — выконати той параграфъ въ цѣлости, тогды лишь сотворимъ собѣ въ Америцѣ могучу Русь. Не нарѣкаймо, лишь приступаймо, бо ту въ Америцѣ:

Не часъ братя банувати,
та не часъ тужити —
а часъ братись всѣмъ до працѣ:
роботу робити...

Лишь возьмѣмъ ся всѣ у одно,
у „Союзъ" вступаймо,
и у наши Братства руски;
„Свободу" читаймо!...

А внетъ станутъ шановати
насъ чужіи люде.
Любовь, згода запануе
и добре намъ буде!...

Иванъ Глова
председатель.
О. М Стефановичъ
секретарь.

Зближаесь пôврôкъ адміністраційный. Всѣ члены, котрй залягають зъ мѣсячнымъ, мають въ першôй половинѣ мѣсяця Децембра выровнати свои залеглости. ПП. секретарôвъ просить ся ласкаво на мітинґу звернути увагу на то членôвъ--довжникôвъ, бо въ Януарію мае сголоситись справозданє касове за пôврôкъ, тожь мусить бути всьо заплачено. За статуты и грамоты належитôсть 25 цнт. прошу разомъ зъ мѣсячнымъ за слати до голови. касіера. Хто ще не дôставъ статута, або грамоты, нехай зголосить ся чимъ скорше и подасть свою точну адресу.

Зголосѣть ся по дуже гарнй вôдзнаки!

Rev. N. Stefanowicz, 715 Carson Str. S. S. PITTSBURG, PA.

Чого намъ сподѣватись за презндентурою McKinley-я?

И такъ McKinley выбраный! Вправдѣ не такою силою голосôвъ, якъ розтрубили бы за початку газеты, бо McKinley дôставъ менше-бôльше 6 мильйоновъ голосôвъ на 11 мил. голосуючихъ, а Bryan 5 мил. то всежъ таки сей першій выбраный. Пытане теперь, чого зъ его выбору можемо надѣятись, та хто наибôльше на нѣмъ зыскае? Вôдповѣдь на се пытане легко достанемо, если пригадаемо собѣ, хто форсувавъ найбôльше его выбôръ и за чіи грошѣ его выбрано. Адже републиканье его выбрали головно, то есть великй панове, мильонеры, компаністы, капиталісты и всякого рода басове. А понеже ихъ за мало, щобъ такого дѣла лишь своими власными голосами доконати, то помогли имъ въ томъ грошѣ и тй бѣдни робучй люде, котрй повѣрили, що зъ републиканьскимъ президентомъ поліпшить ся ихъ доля — буде бôльше роботы и платня лѣпша. Чи буде сему правда, чи сповнять ся бѣдныхъ людей надѣи? И думаю, що нѣ. Длячого? Длятого, що поперше сытый голодному не братъ, а панове котрымъ на выборѣ McKinley-а наибôльше залежало — зовсѣмъ не дбали и не дбають о се, чи буде тамъ мавъ роботникъ роботу або нѣ, чи буде мавъ вôнъ що ѣсти и его родина, а дбають лишь о себе и о свою власну кишеню. Розпинаючись за McKinley-омъ мали они не добро роботника и бѣдныхъ людей взагалѣ на оцѣ, але тое, що если ихъ чоловѣкъ буде выбраный и при ихъ помочи, то мусить имъ потôмъ якось вôдвдячитись, отъ хочь-бы примѣромъ позволити закладати trust-ы, corner-ы и всякй другй змовы, обчисленй на обкрадане людей — въ дальшомъ тягу позволити кривдити и такъ вже бѣдныхъ роботникôвъ ще бôльше, якъ до теперь. И они не помылять ся. McKinley не такій, щобъ не дотримати даныхъ имъ обѣцянокъ, або не сповнити покладеныхъ въ нѣмъ панами републиканами надѣй. Вôнъ зробить все, чого имъ треба, впрочѣмъ и сама „честь" вôдъ него вымагае, щобы дувъ въ дуду тыхъ, котрй его своими грошми выпыхали на найвызшій щебель топ драбины, на котру може американскій горожанинъ вылѣзти.

Ось длячого мы кажемо, що надѣи на лѣпшй часы тыхъ робучихъ людей, котрй голосували за McKinley-омъ не сповнять ся.

Щобы однакъ були бôльше зрозумѣли, постараемось сказати тое трохи ширше. Першою рѣчею, котрои можемо сподѣватись зъ вступленемъ McKinley-а до бѣлого дому въ Washington-ѣ, буде пôднесене и такъ вже высокои тарифы на заграничнй товаръ. — „Well, скаже дехто, тымъ лѣпше для насъ, бо робота пôйде лѣпше и платня буде вызша". Чекайтежь! оно не зовсѣмъ такъ, бо если зъ заграницѣ товаръ не приходить, то тутешнй фабриканты звязавши ся въ trust, (особливо если президентъ и конґресъ тому не противный, такъ якъ теперѣшный дѣйсно е), будуть жадати за свой товаръ такй грошѣ, якй имъ ся подобае и будуть въ той способъ здирати людей зô шкôры, бо певнй того, що кождый лишь у нихъ купити буде мусѣвъ. Дальше хочь-бы робота и шла навѣть добре, що ще велике пытане, то если чоловѣкъ за тое, за що теперь платить доляра, буде мусѣвъ заплатити потôмъ 2 и 3 доляры, бо такъ собѣ панове републикане ухвалили — буде такимъ самымъ дѣдомъ, якъ и до теперь.

Дальше брехнею есть, щобы за републиканского президента все шла робота добре, навѣть хочь-бы сюда зъ Европы и другихъ краѣвъ анѣ одна мизерна игла не прійшла, бо днесь машины удосконаленй и одна фабрика потрафить за пару мѣсяцѣвъ наробити потрѣбного товару для пару милiонôвъ людей — а потôмъ не буде для кого робити, не буде order-у и таки „заштапувати" мусить.

Найбôльше однакъ помылились тй, що думають, що за републиканскои державы буде не лишь роботы бôльше, але и платня вызша. Се вже крайне абсурдумъ. Нѣ голубчики того не буде, а если буде, то лишь гдесь хвилево, где якôйсь фабрицѣ на ґвалтъ треба буде робôтника, отже дасть пару центôвъ бôльше, але коли буде мати робôтникôвъ досыть, тогды знову платню спустить.

Бо треба намъ знати добрй люде, що кожда рука до себе крива и кождый-бы хотѣвъ якъ найменше выдати, а якъ найбôльше до кишенѣ сховати. Такъ само и панове републиканы-миліонеры, а може ще бôльше, бо они вже здавна жиють людскимъ потомъ и кровю — привыкли до того и на нихъ ласй. Не думайте отже, щобы они такъ собѣ зъ доброго серця для добра робôтника пôдвышшать ему пару центôвъ — нѣ! — бо робôтника они стôлько мають, що за худобу и то еще добре если за тôлько! Худоба коли захоруе, старають ся еѣ лѣчити, а захоруе робôтникъ въ роботѣ — то гибай! Тамъ boss ся его не запытае, чи мае вôнъ за що ся лѣчити, або нѣ, чи мае що ѣсти, або его жѣнка и дѣти. Не робишь, не можешь робити, — нема твои пейды — а що ты зъ собою зробишь, що кому до того? На твое мѣсце е другій, тай ще не оденъ, а часами сто и двѣста. Та впрочѣмъ на що и казати. Выжь се самй найлѣпше знаете, а если знаете повинністе прійти и до того переконаня, що панове компаністы, републикане и всякй басове, не приятелѣ и добродѣи, а вороги бѣдному, робôтному чоловѣкови; въ виду чого и сподѣватись вôдъ нихъ добровôльного пôдвызшеня платнѣ, не тôлько смѣшно, але и глупо.

Були часы правда, коли робôтникъ бравъ платню добру, але они вже нѣколи не вернуть и згадувати за нихъ будуть лишь такъ, якъ за тихъ лицарѣвъ и великолюдôвъ у казкахъ згадуесь. Платили тогды добре, бо мусѣли. Народа було ще мало, зъ улицѣ до фабрикъ забирали, та ще и просили. Кромѣ того и машины не були ще такй штучнй якъ нынѣ, та и бôльше людей треба було. А днесь що? Где перше робило 1000, 2000 — тамъ днесь при иншôй машинѣ то само зробить, або и бôльше, 800, 500, неразъ и 200 людей. Крôмъ того и народа значно прибôльшилось. Днесь где подивитесь всюда людей повно безъ роботы и то не старыхъ, а молодыхъ и здоровыхъ и не ґрѣнорôвъ, а и родовитыхъ Американцѣвъ. Днесь тысячѣ людей

(Продовжене на другôй сторонѣ.)

4

НАУКА О ЛЮДЯХЪ.
(АНТРОПОЛЬОГІЯ.)
Написавъ П. Т.

(Дальше).

Крôмъ гôрскихъ людôвъ звертають на себе и пôдгôрскй особливо своею лагôдностю, чесностю и працьовитостю, якъ боды и джімалѣ. У нихъ нема анѣ слугъ анѣ невôльникôвъ: всѣ суть рôвнй и вôльнй. Они живлять ся добре, мешкають выгôдно. Суть кочовиками и рôльниками.

Якъ згадано высше, жовтй короткоголовцѣ суть еще въ Японіи, Хинахъ. Кореи и на пôвостровѣ индохіньскôмъ. Але тôлько въ Хинахъ змогли они вытворити свою власну цівілізацію.

Самъ край хиньскій е дуже плодовитый, и завдяки скаламъ е природно оборонюваный вôдъ ворогôвъ. Съ часомъ потрафили Хинцѣ повыпирати другй пароды и осѣсти на величезнôмъ просторѣ землѣ. Далеко въ давнину Хинцѣ управляли землю громадою, але вôдтакъ за-для реґуляціи рѣкъ и рôвномѣрного розмѣщеня людей повставъ рядъ, правительство. Групы родинний, крôмъ одержаного кавалка грунту, управляли спôльно землю громадску, зъ котрои збôже йшло до шпихлѣрôвъ громадскихъ, зъ котрыхъ выдавали збôже въ часѣ неурожаѣвъ. 12.500 родинъ, чи тамъ „задругъ" становило провінцію. Провінція давала 12,500 воякôвъ. На чолѣ державы стоявъ монархъ, котрый дбавъ о добро всѣхъ, а народъ бувъ великою арміею промысловою. Та армія господарювала пôдъ окомъ властей для добра загального, и для свого на своимъ кавалку ґрунту. Але задля поединчихъ орудій працѣ и задля неоднаковыхъ надѣлôвъ устрôй той роспавъ ся, а за нимъ прійшло неограничене приватне володѣне землею. Ґрунтъ скупивъ ся въ рукахъ богачѣвъ. Почипають ся революціи, войны и чвары...

Теперь цѣсарство хиньске е монархіею хлопскою зъ общиною*). Урядники панують и мандарины. Збытки тамъ великй и нужда страшенна. Жѣнки сидять въ дома — тôлько публичнй дѣвчата суть дотепнй и „вченй".

Оденъ ученый такъ описуе цівілізацію хиньску: добре уладженый станъ урядникôвъ, вôтцѣвскій рядъ, печаливо доглядаючій, реґулюючій, оживляючій, або гнетучій поривы народу и еще стараннѣйше дивлячій ся, щобы нѣхто не займавъ становища, на котрôмъ не заспокоивъ бы всѣхъ своихъ бажань. Монархъ сидить на тронѣ, якъ чоловѣкъ зъ найбôльшимъ розумомъ, священникъ е слугою державы, школа и церковь — закладами поліційными, де хинець приучуе ся слѣпо шанувати власть, урядъ, право и порядокъ. Нагай заступае (радше бамбусъ) справедливôсть. Штука — то наслѣдуване природы.

Якажь доля чекае жовтыхъ людей? Яка судьба ихъ жде? Що до кочовникôвъ, то дни ихъ почисленй. И теперь они зникають дуже скоро. Имъ треба широкого простору, степу, а тымъ часомъ простôръ все звужуе ся. Хинцѣ именно выливають ся великимъ потокомъ на степы якъ кольоністы и „пожирачѣ" татарôвъ. Зъ другои-жь стороны высувають ихъ кольоніи россійскй. И Россія и Хины хочуть зробити зъ кочовникôвъ постôйно мешкаючихъ людей. Помежи нихъ зъявляе ся лихвярь та гандлярь. Давна родинна звязь роспадаесь — рôжницѣ маєтковй давнѣйше неможливй, зачинають змагати ся и на степѣ бачимо богачѣвъ и бѣдакôвъ. Выпасъ худобы змалѣвъ значно. якъ такожь и мысливство. На примѣръ въ трехъ округахъ, де мешкае пôвъ міліона людей, забито черезъ рôкъ тôлько 6.000 лисôвъ и 400 оленѣвъ. А тутъ за жѣнку треба платити кôлькадесятъ баранôвъ!

Будучнôсть мае лише цівілізація хинска. Пытане, якъ уложать ся вôдносины мѣжь Европейцями та Хинцями, належить до найважнѣйшихъ. Теперь Хинцѣ розбрились по всему свѣту и всюды дешевостю своеи працѣ выпыхають своихъ суперникôвъ. А у себе въ дома Хинцѣ починають заводити новочаснй машины, та горнутись по трохи до европейскои штуки та науки.

VII.

Червонй люде въ Америцѣ не становлять, якъ переконали ся ученй, осôбнои расы; червоноскôрй повстали въ наслѣдокъ крижованя въ дуже давныхъ часахъ. Замѣтно, що они суть дуже подôбнй до монґоловатыхъ. „Коли мене окружае моя хинска служба, думаю, що есьмь въ Америцѣ полудневôй", сказавъ оденъ панъ и справедливо. Бо и волосе монґольске (чорне, гладке, грубе) и око и скôра и голова пригадують надзвычайно монґоловатыхъ. Тôлько нôсъ не мае богато спôльного зъ монґольскимъ. Зъ того всего вносять, що червоноскôрй повстали въ наслѣдокъ крижованя монґольскихъ расъ зъ кавкаскими (бѣлыми), або може и иншими (индонезійскими, середземноморскими, муринскими).

Мовъ въ Америцѣ менше, нѣжь въ Австраліи, зъ чого мѣркуемо, що цівілізація въ Америцѣ була и е высша, якъ въ Австраліи. Але всежь таки въ пôвнôчнôй Америцѣ нарахували кôлькадесять ґрупъ языковыхъ, зъ котрыхъ богато стоить на дуже низькôмъ степени розвою. Коли на примѣръ американинъ хоче повѣсти: чоловѣкъ забивъ заяця то говорить: чоловѣкъ — вôнъ — оденъ — жіючій — стоячій — въ падежи 1 — зъ замѣромъ — забивъ — выкидаючи стрѣлу — заяць — вôнъ — оденъ — жіючій — сидячій — въ падежи IV. Крôмъ пôдчеркненыхъ слôвъ всѣ иншй понятя выражуе за помочею приставокъ. Або знову слова зливае, якъ ось замѣсть сказати: о мôй отче, поважаный и славленый Боже опѣкуне, мовить: нотлязомачуйзтеопікстаціи.

Зъ помѣжь червоноскôрыхъ найзнаменитшй суть Ескімосы, тому и оглядъ червоныхъ людей вôдъ нихъ зачнемо. Они подôбнй до монґоловатыхъ и суть, вѣдай, остатнымъ огнивомъ монґолôвъ. Мешкають въ Гренляндіи и пôвнôчнôй Америцѣ. Ихъ не богато, та за те дуже порозкиданй. Помимо того говорять вельми подôбными до себе мовами. Тамъ въ Гренляндіи и въ далеко посуненôй на пôвнôчь Америцѣ самй леды; безъ нихъ ескімосъ и не живъ бы. Европейця уважае за непотрѣба, бо той, говорить, не вмѣе на морю. Морскій песъ становить головне жерело утриманя, сушене мясо иде до [illegible] на одѣжь, транъ (товщь зъ пса

*) Община — громадске володѣне землею, звычайно зъ надѣлами для поодинокихъ родинъ. — Ав.

„SVOBODA"
(LIBERTY.)
Weekly Paper.
The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.
Published at Mt. CARMEL, PA. of each week by the „SVOBODA" Publishing Co.

ADVERTISING RATES:
One inch per annum...$ 20.00
„ „ Six months 12.00
„ „ tree „ 7.00

All comunications should be addressed to:
„Svoboda"
PRINTING OFFICE
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю.........3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA"
PRINTING OFFICE
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA

Наша газета выходить що тыждня въ Четверъ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

УВАГА.

Хотячи пренумерувати до „Свободы" най посылають вступне [illegible] до касієра.

Mr. George Chylak
OLYPHANT, PA.

И уведомити секретаря пôдъ адресою.

Rev. N. Stefanowicz
715 Carson str.
S. S. PITTSBURG, PA.

(Продолжене зъ стороны першои.)

стоять пôдъ фабриками и роботы ради Бога просять, а въ самôмъ Ню Йорку — после последнего обчисленя, съ 100,000 людей безъ жадного занятя.

И якъ-жежь въ виду того може хтось сподѣватись, що платня буде вызша? Нѣ, єсто не може бути, бо роботника фабрикантъ уважае за товаръ, ось такъ примѣромъ, якъ яйця, масло, капусту и т. и. Выйде ґаздыня на торгъ зъ яйцями, курми, масломъ, або чимъ другимъ, а иншй вже навезли того добра богато, то сейчасъ цѣна того товару впаде и ґаздыня не богато центôвъ привезе завязаныхъ въ хустинѣ. Ба нервѣ, єли наведуть ще больше, то и последный жидъ смаркатый не допытаесь: Matko, або ґаздыньо, co tam macie? Колижъ противно сусѣдній ґаздове и ґаздынѣ, зъ якоись причины, ось пр. слоты, кепскои дороги и т. п. мало навезуть товару до мѣста, тогды всяка зволочь той товаръ вжъ зъ рукъ вырве. — Такъ само оно дѣе ся и зъ роботникомъ. Коли людей що було мало и фабриканты потрѣбували роботника, тогды шукали за нимъ где могли, знайшли єго и въ ґавзѣ, а до роботы тягнули и платили добре. Днесь того вже не роблять, бо товару на ярмарку доволѣ, роботникôвъ безъ роботы повно, а и платнѣ не пôдвышають, бо днесь неодинъ с такій, що за що-будь и щонебудь робивъ-бы, кобы лишь зъ голоду не вмерти.

Треба такожь и тое знати, що панове републикане, компанисты и фабриканты рôжного рода, все стремѣли до того, щобы роботникови платню знижити якъ найнизше, а не пôдвышити. Ба не лишь стремѣли, але и робили и роблять тое, где тôлько можуть и где знайдуть собѣ до того яку небудь ключку. Цѣлею ихъ все було зъ роботника выдусити якъ найбольше, дати ему якъ найменше, а мати зыскъ якъ найбольшій и я думаю, що нема въ цѣлыхъ Unitet States, анѣ одного фабриканта, котрый-бы пôдвышивъ платню своимъ роботникамъ, не будучи змушенымъ до того, чи то черезъ бракъ роботникôвъ, страйкъ, або другй якй причины.

(Конець буде.)

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Дописи „Свободы".

Ansonia, Conn., November 20. 1896.

Вчера вôдбувъ ся тутъ баль рускій на доходъ маючои будовати ся церкви. Баль той урядило братство св. АА. Петра и Павла, въ просторой и прекрасно декорованой сали Germania Hall. Вже по 7. год. вечеръ начались збирати парубки, жонатй, нѣвѣсты и дѣвчата. Члены братства св. АА. Петра и Павла явились въ шапкахъ, поясахъ и зъ вôдзнаками, такъ само и члены двохъ мужескихъ братствъ словеньскихъ и одно словеньске братство жѣноче. Музика була зъ Ню Йорку. Коли вже такъ свои, якъ и запрошенй, станули на салѣ, роспочавъ ся при вôдголосѣ музики, звычайный march наоколо салѣ, почѣмъ слѣдували бесѣды. Вôдъ имени братства св. АА Петра и Павла говоривъ его предсѣдатель Г. Дзядикъ. Вôнъ дякувавъ горячо всѣмъ прибувшимъ на баль, особливожъ запрошенымъ братствамъ, згадавъ за трудности, якй приходить ся имъ поборювати при зъорyженю храму божого и закôнчивъ многолѣтствіемъ на честь дорогихъ гостей. Залунало „многая лѣта", музика заграла, почѣмъ президенты запрошеныхъ братствъ вôдповѣли на слова попередника и подякували за привѣтъ. Людей сходилось все бôльше и бôльше такъ, що гдесь коло 9 годины можна було начислити до 350 особъ. Музика грала, молодѣжь гуляла весело, но и бартендры не дармовали. Сваты, кумы, краяне и всякй другого рода знакомй, котрыхъ судьба кинула подальше вôдъ Ansonia, пр. до Shelton, Derby, Waterbury, Seymour и т. д. збирались при барѣ и тутъ при пивѣ вôдновляли давнй знакомства, споминали давнй часы, прощали собѣ заподѣянй уразы. Колижь музика переставала грати и танець урывавъ ся, гурма дѣвчатъ и хлопцѣвъ спѣшила до другои бары, где охолоджувалась cider-омъ, содою и прочими напоями, та успокоювала зъ надмѣру чуствъ бючй ся серця. Въ тягу балю вôйшло на салю колька американокъ зъ своими sweetheart-ами, а взявши участь въ загальнôй забавѣ, причинились не мало до розвеселеня нашихъ людей своею незнакомостію такихъ танцѣвъ, якъ прим. наша коломыйка, або угорскій чардашь. Взагалѣ бавлено ся прилично и весело, ажь до 6 годины рано. — Бальомъ тымъ показали Русины зъ Ansonia и околицѣ, що знають получити приємне зъ пожиточнымъ, бо и забавились весело, и центы на церковь зôбрали. Дай Боже, щобы та церковь, о котру они такъ усильно и щиро стараютъ ся, станула якъ найскорше, та була розсадникомъ всего доброго мѣжь ними.

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

Допись зъ Руси Галицкои

11. новембра 1896.

Рухъ хлопскій.

Хлопы въ старôмъ краю взяли ся добре до бутныхъ панôвъ-шляхтичѣвъ. До недавна бувъ у насъ для шлятичѣвъ чистый рай. — Шляхта скрôзь верховодила, панувала въ соймѣ краєвôмъ, росперла ся въ повѣтовыхъ радахъ та старшувала по селахъ надъ вôйтами. Вôдъ теперь помалу все урывае ся. Може два роки тому повстало польске „Stronnictwo ludowe". Заложили его щирй для народу люде зъ польскои интелиґенціи, головно-жь молодй люде. Такъ само повстала була колись и наша хлопска радикальна партія, сперше зъ самыхъ молодыхъ студентôвъ. Тй обѣ партіи однаково взяли ся до роботы. Они пôшли межи нарôдъ и кинули ся аґітувати. Доси нашй старй „паріоты" заєдно товкли хлопови въ голову, що треба ему бути Русиномъ, писати всякй письма по руски, уживати рускихъ кореспондентокъ, дальше придержувати ся нашои святои вѣры, пильно молити ся Богови, власть шанувати, першого-лѣпшого дурня въ руку цѣлувати, на всѣлякихъ мітинґахъ выспѣвувати кождому надутому „патріотови" многая лѣта и такъ дальше. Нашй хлопы все такъ робили и оно якось анѣ троха не выходило имъ на пожитокъ. Бѣда добирала ся до живого, въ хлопскихъ животахъ вѣтры вганяли ся, а тысячѣ родинъ рускихъ покидали прадѣдну землю и шли въ безвѣсти за море шукати красшои долѣ. По-при чужихъ стали панувати ще и свои. Вже и у насъ е екзекуторы Русины, е нотарѣ Русины, е и комісарѣ рускои народности, е богато безсовѣстныхъ адвокатôвъ, велика часть попôвъ и писарѣвъ громадскихъ, котрй ссуть кровъ таки зъ своего власного брата хлопа-Русина.

Польскй „ludowce" и рускй радикалы звернули ся противъ всякого гнету и вызиску, противъ кривды робучого люду, противъ самоволѣ цѣсарскихъ урядникôвъ и надъужитя власти. Нехай хлопови чи роботникови лекше стане дыхати, нехай податку зменшае, нехай просвѣтою научить ся красше жити и ґосподарувати, то тогды вонъ певно и лѣпшимъ Русиномъ буде, и письма рускй писати буде, ба и про патріотизмѣ про лôбовъ вôтчины рускои зачне думати... Щобы до того дôйти, мусять хлопы сильно держати ся спôльными силами и управу своихъ справъ взяти зъ рукъ здеморалізованыхъ шляхтичѣвъ въ здоровй хлопскй руки. Зерно упало на добру рôлю, а свѣдкомъ того последнй выборы до радъ повѣтовыхъ. Бувало нарѣкали люде на рады повѣтовй. Для хлопôвъ бувъ се тягаръ и коштъ безъ нѣякого пожитку. Въ радѣ повѣтовой, або якъ звыкли казати рускй хлопы въ „польскихъ бецирках", сидѣли паны-шляхтичѣ и колька ихъ заушникôвъ-хлопôвъ та паршивыхъ жидôвъ. Збанкрутованй шляхтичѣ доставали добре платнй посады при тыхъ радахъ повѣтовыхъ и забирали за свою дурну и непотрѣбну роботу грубй дієты. Недавно вже дôйшло було до того, що самъ маршалокъ краєвый поганьбивъ тй рады, бо не приносять нѣякого хôсна. Радикалы розтолкували хлопамъ, що если они зберуть свои силы и выберуть до радъ повѣтовыхъ своихъ людей, то и рада инакша буде и пожитокъ зъ неи для хлопа такой буде несгôршій. Аґітація була велика. Паны-шляхтичѣ пôдвели рейвахъ по-пôдъ небеса, ворожили вже конець свѣта, страшили Содомою и Гоморою! Они мали страхъ передъ тою хвилею, коли хлопы подякують панамъ за непотрѣбну „опѣку" и зачнуть самй промышляти надъ своею долею-судьбою. Але стало ся! При выборахъ въ захôднôй Галичинѣ (на Мазурщинѣ) повыбирали хлопы польскй зъ сѣльскихъ громадъ своихъ хлопскихъ кандидатôвъ и то побѣдили въ 12 повѣтахъ, именно въ Бохни, Хшановѣ, Домбровѣ, Краковѣ, Грибовѣ, Кроснѣ, Лѣмановскій, Мельци, Мисленіцахъ, Ропчицяхъ, Вадовицяхъ и Пільзнѣ. Въ двохъ повѣтахъ (Ланьцутъ и Новый Сончь) перепали кандидаты Stronnictw-a Ludowого, а побѣдивъ „Związek chłopski". Той „Związek" заложили колись хлопы: два братя Поточки и Жардецкій. Потôмъ пôшли они зъ панами-шляхтичами за панъ братъ, а иншй хлопы вôдвернули ся вôдъ нихъ и заложили собѣ „Stronnictwo ludowe". Перепали зовсѣмъ хлопы въ повѣтахъ Горлицѣ (тамъ панує дуже недобрый староста панъ Gubatta), Ниско и Ряшѣвъ. Въ Ряшовѣ попсовавъ справу кеьондзъ Стояловскій. Вôнъ настае на „Stronnittwo ludowe" и каже, що оно зъ соціялістами тримае. Робить на свою руку и хоче выробити межи Мазурами партію христіяньско-соціяльну, щось така якъ антисеміты у Вѣдни. Поставивъ въ Ряшовѣ своихъ кандидатôвъ осôбно, черезъ то голосы хлопскй розбили ся. Але все таки выйшли чотыри кандидаты Stronnictw-a ludowого, всѣ кандидаты кс. Стояловского провалили ся, а решта мѣсць (8) захопили паны и шляхоцкй посѣпаки.

Въ всхôдной рускôй половинѣ краю були теперь выборы лишь въ деякихъ повѣтахъ, та и то слабо выпали. Рускй кандидаты перейшли въ Коломыѣ и въ Скалатѣ. Въ Скалатѣ держали ся хлопы якъ муръ. Впрочѣмъ всюда перейшли або зовсѣмъ або въ бôльшôй части польско-шляхоцкй кандидаты. Згадаемо тутъ Сокаль, Старе мѣсто, Коссôвъ, Самбôръ, Камѣнка струмилова, Мостиска и Рава руска. Мы Русины остали сильно по заду вôдъ Мазурôвъ. У насъ хлопска радикальна партія мусить бороти ся не тôлько противъ жандармôвъ, комисарôвъ и шляхтичѣвъ, але и противъ своихъ людей. Отъ недавно двохъ рускихъ послôвъ Барвѣнского и Вахнянина (котрй держать зъ шляхтичами) учепивъ ся блудъ, що они на то на свѣтъ прійшли, щобы поконувати хлопску радикальну партію. Та о тôмъ поговоримо другимъ разомъ. Днесь закôнчимо хиба тымъ горячимъ бажанемъ, щобы скрôзь и на рускôй земли побѣдили хлопы при выборахъ. Опѣка шляхтичѣвъ не выйшла хлопамъ на добро, нехай троха они самй возьмуть свою долю въ руки. Вôдъ того свѣтъ не зверне ся горѣ ногами, хиба зъ хлопа-наймита стане свѣдомый своихъ правъ обыватель, а зъ бездушнои машины буде рускій хлопъ-патріотъ!

Й. П.

Yonkers, N. Y.

Почтенна Редакція!

Прошу ласкаво помѣстити въ вашôй газетѣ „Свободѣ" и ось що наступае:

Передъ шестьма мѣсяцями вôдъѣхавъ гдесь мôй кумъ именемъ Леонъ Герякъ зъ села Шквиртне зъ пов. Горлицкого такъ, що и слѣдъ по нѣмъ загинувъ. Ябъ и не довѣдовавъ ся о него, але коли менѣ оставъ що виненъ $38 за станцію.

Ктобъ о нѣмъ где знавъ, прошу звернутись на адресу:

Mr. TEODOR MOROCH
42 Washington str.
YONKERS, N. Y.

[illegible]морского) на топливо и освѣтлене, жилы на нитки, кости на голки и инше знаряде. Зъ жолудкôвъ тыхъ псôвъ роблять мѣшки, а зъ утробы (внутренностей) непромакальну одежу. Зô всѣхъ людей на свѣтѣ ескімосы ѣдятъ найбольше мяса; споживане товщу надало тѣлу ескімоса особливый запахъ. Мешкають въ шатрахъ зô скôръ въ лѣтѣ, а въ зимѣ въ хатахъ зъ землѣ, леду, а то й камѣня. Въ хатѣ мешкає звычайно колька родинъ, тому о чистотѣ и бесѣды не може бути.

Ескімосы роспадають ся на много ордъ, а кожда орда є осôбною цѣлостю суспôльною. Войны не знають — але кровава пôмста є у нихъ найпершимъ обовязкомъ. Побôчь одноженства истнує и двоженство и двомужество.

Братя або отець зъ сыномъ мають звычайно спôльну жѣнку, сестры-же або мати зъ дочкою мужа. Дитина ссе грудь матери часъ вôдъ часу черезъ 10 лѣтъ. Надъ псами опѣкують ся больше, якъ надъ власными дѣтьми.

Ескімосы суть лагôднй, добродушнй, нечестй и пристрастнй.

Чимъ бôльше на полудне, тымъ теплѣйше и тымъ бôльше розвиненй суть вôдносины суспôльнй. Не суть уже кочовиками, а стало мешкають на одномъ мѣсци. Лучае ся, що въ одномъ домѣ мешкае до 800 людей, се свѣдчить о высоко розвиненомъ спôльнôмъ житю. Въ Калифорнии жите людей пригадуе дуже Австралію, головно за-для того, що тяжко здобути чоловѣкови поживу.

На всхôдъ вôдъ горъ скалистыхъ подыбуємо досыть однакову цівілізацію. Близше Атлянтику занимались люди бôльше рôльництвомъ, на заходъ же мысливствомъ. Хотяй мысливство не спріяе розростови суспôльного житя, то однакожь въ преріяхъ (полонинахъ) Америки натрафляємо на слѣды широкихъ колись звязкôвъ зъ досыть сталыми селитьбами.

Въ хвили набѣгу Европейцѣвъ, Индіяне выробляли знаряды домовй и оруже зъ дерева або зъ камѣня; лукъ бувъ найголовнѣйшою обороною — оружемъ. Знали гончарство не поливане, кошикарство и по-троха ткацтво. Пôдчасъ выправъ военныхъ якъ такожь и пôдчасъ торжествъ мальовали тѣло въ яскравй пасы, чупрыну окрашували перами орлôвъ и рогами волôвъ. Група людей, що выводила ся вôдъ спôльного працура, становила пôдставу индійскои суспôльности. Свого працура представляли собѣ якъ звѣря. Рôдъ носивъ его имя. Дѣти одержували рôдъ по матери. Група складала ся зъ 100—1000 головъ. У рôльникôвъ рôдъ роспадавъ ся на задруґи, якъ того доводить сама будова домôвъ. Звычайно жѣнки рядили домомъ. Господарство було подвôйне: жѣнка була панею дому и пôль, чоловѣкъ здобычѣ мысливскои и военнои. Лѣтомъ жѣнка працювала денно 6 годинъ, мужчина — одну; зимою жѣнка 10 мужчина 6. Жѣнка займала высоке становище; забите вагôтнои жѣнки карали строгше, якъ забите вояка. Розвôдъ бувъ легкій, але за чужеложство спадала тяжка кара. Середъ вождôвъ водило ся многоженство.

У крікôвъ колька задруґъ становило осаду. Осада така посѣдала грунты спôльно. Коли вже зôбрали плоды, то частину давали до спихлѣра громадского, а решту вôддавали поодинокимъ задруґамъ. Всѣ, котрй належали до одного роду, були вôльнй и були обовязанй до обороны взаимнои свободы, рôвнй що до правъ особистыхъ — вôльнôсть, рôвнôсть и братерство, хотяй ясно неозначенй, були засадами роду.

Дальшимъ огнивомъ суспôльнымъ було братство, котре мало значѣне цѣлкомъ религійне.

Роды индійскй спôльно ненавидять ся. „Ненависть ихъ, пише оденъ подорожный, є смертельна такъ, що не суть въ станѣ зъ собою розмовляти спокôйно. Кожда сторона завѣшуе на деревѣ кору зъ рисунками, котрй подають услôвя спокою, миру. Миръ завсѣгды треває дуже коротко".

Племя мало пересѣчно до 2.000 головъ, выимково до 26.000. Въ кôлькохъ выпадкахъ получили ся близько до себе племена въ федерацію.

Для индіянина природа повна таємничихъ вплывôвъ. Кожде звѣря въ лѣсѣ, кождый птахъ въ повѣтрю, листє на деревѣ знають лѣпше судьбу чоловѣка, нѣжь вôнъ самъ. Сонце, мѣсяць, озера, звѣрята, рослины и люде становлять одну (пôсля индіянина) суспôльнисть свѣтову.

Звѣря вôдгрывае велику ролю въ судьбѣ чоловѣка. Рôдъ походить вôдъ звѣряти, котрого имя носить. Померлй принимають ту постать звѣрячу, котра уважаєсь за прародича. Родъ не може ѣсти звѣрины, котра єсть родовою. Родовый звѣръ єсть посередникомъ мѣжь чоловѣкомъ а великимъ духомъ. Молять ся до тыхъ посередникôвъ.

Власти жерцѣвъ суть зъорганізованй на основѣ демократичнôй. Свята у нихъ суть (у онондаґôвъ): Новый Рôкъ, свято засѣву кукурудзы, дозрѣваня суниць и бобу, свято зеленои кукурудзы. Пôдчасъ тыхъ святъ „сторожѣ вѣры" оповѣдають міты роду. Надъ рѣками Оріноко и Амазонка та надъ ихъ доплывами жите людей уложило ся вôдповѣдно до природы. Звѣрины тамъ мало и доступъ до неи трудный. Тому що люде самоцнй мусѣли утримувати ся тôлько [illegible] мысливства, то культура ихъ не розвинула [illegible] широко. Де чоловѣкъ знайшовъ бôльше жерел [illegible] поживы, тамъ и вытворивъ обширнѣйшй спôл[illegible] суспôльнй. Декуды освоивъ куры, голуба, к[illegible] лика. Осѣле жите допровадило до годôвлѣ [illegible] котрыхъ рослинъ; управу рôлѣ провадить ся [illegible] той спосôбъ, що выбирае въ лѣсѣ якійсь ка[illegible] локъ, вытинае ся и палить ся дерева и засѣ[illegible] ся поле черезъ кôлька лѣтъ, доки грунтъ [illegible] стратить своеи урожайности.

У найдикшихъ (ботокудôвъ) збиране овочѣ[illegible] корѣнѣвъ, вужѣвъ, личинокъ и т. д. станов[illegible] одинокій спосôбъ утриманя; жите таке с[illegible] якъ въ австральцѣвъ або бушменôвъ, лишь [illegible] замѣсть пустынѣ мають передъ собою лѣсъ [illegible] мочарѣ.

На полудневый всхôдъ въ Бразиліи рô[illegible] ництво колись було выключнымъ жерелом[illegible] держаня. Декотрй племена ходили цѣлкомъ наго и тôлько рѣдко котрй носили на собѣ тканину бавовняну. Теперь (и перше мабуть) убирають ся мущины бôльше, нѣжь жѣнки. На примѣръ у уапôвъ женщина завстыдалась бы, коли [illegible] ню вложити убране, але помальовати ся [illegible] Хаты бувають рôжнй: то взносять ся на [illegible] то на верху деревъ, то суть лише [illegible] дахомъ зъ листя пальмового. Декотрй [illegible] перебувають цѣлыми тыжнями въ човна[illegible] на деревахъ. За оружє мають пр[illegible] зô шкôры тапира, дмухавку. Ч[illegible] одного пня, а декуды давно вж[illegible] Въ декотрыхъ сторо[illegible] гончарство [illegible] супепе (пôдъ зглядом[illegible]). [illegible] кôйный, але зрадли[illegible] лый на муки, и стра[illegible]

(Дальше буде.)

НОВИНКИ.

— Понеже американске свято „Thanksgiving Day" выпало 26. с. м. тому **„Свобода о оденъ день спôзнила ся.**

— О. Нiконъ Роздольскiй, священникъ рускiй въ Бразилiи, запровадивъ въ рускôй церквѣ въ Prudentopolis, Parana, органы, якъ Gazeta Handlowo-Geograficzna каже: „na żądanie ludności". Такои здрады своеи власнои церкви, свого власного народу не допустивъбы ся жаденъ польскiй священникъ. Лишь помѣжъ нами знайде ся все падлецъ, котрый силомôць провадить народъ въ пащу польопiзацiйнои системы. Що на се каже Его. Емiн. Кардиналъ Сембратовичъ?

— Но празничнi рѣчи идѣть до Dolbin Bro's.

— Двохъ священниковъ новыхъ зъ Угорскои Руси приѣхали минувшого тыжня до Америки: ОО. Антонiй Годобай и Юлiй Петрашовскiй (выслуженый жандармъ). О. А. Годобай вже занявъ парохiю въ Ramey, Pa., а О. Ю. Петрашовскiй чекае на парохiю.

— О. I. Чурговичь, бувшiй душпастырь въ Cleveland, O. не поѣхавъ еще до краю, тôлько занявъ тымчасово мѣсце въ Bridgeport, Conn.

— Ks. Misicki, польскiй пробощь въ Mt. Carmel, Pa. за побите польского хама, на польскôй плебанiи въ Шамокiнъ, Па., зôставъ арештованый. Радуй ся Польонiо!

— Въ Dolbin Bro's можна достати мѣтлы и бокеты по 20 цит.

— Страшнiй злодѣйства дѣють ся въ Арменiи. Тысячѣ людей помордовали Турки. Теперь засудили на смерть вôрменьского архиепископа за то, що въ его домѣ найшли наладованый револьверъ. Пôдлiй ряды европейскiй забеспечили султанови 25 милiонôвъ пожичку, але то не поможе ему на довго. Разъ конецъ ему мусить бути.

— Бразилiйска газета польска „Polonia" доносить, що Дмитро Дзендровскiй зъ Галичины, котрый находить ся теперь въ Бразилiи, сповнявъ функцiи священника въ Бразилiи и ошуковавъ въ огидный способъ.

— „Amerykansko-Sloven. Noviny" рознесли по свѣту вѣсть, що О. Протоєрей А. Товтъ доставъ за свои заслуги вôдъ царя Николая II. ордеръ св. Анны III. клясы и гôдность шляхтича мадярского. Не знати, чи се правда? „А. Р. Вѣстникъ" повиненъ найлѣпше знати, божь се прецѣ не стало ся безъ вѣдомости председателя надзирательнои комiсiи „Соєдиненiя".

— Кождый пехай знає, що Dolbin Bro's мае шторъ на North Oak str. N. 45.

— Дѣйснымъ парохомъ на Донѣ именованый О. А. Товтомъ, О. Гр. Грушка, которого недавно обѣцяли приняти на православiе, якъ буде добре провадити ся и буде слухати свого настоятеля, протоєрея Товта.

— О. Iв. Заклинскiй вернувъ до краю до Станѣслава [illegible] мученикъ за унiю.

— О. З. Балогъ, ще трохи походить по Америцѣ, [illegible] ще разъ до Scranton [illegible] набирае на шифкарту [illegible] також въ свояси. [illegible] о тôмъ всѣмъ [illegible]

— Въ новôмъ конґресѣ буде 207 республиканôвъ 137 ново-демократовъ и 13 попюлiстôвъ. Зъ нихъ є 153 за вôльнымъ битемъ срѣбла, а 204 противъ.

— После справоздания иммiґрацiйного бюра найбôльше людей не умѣючихъ писати анѣ читати приходить зъ Россiи, Австро-Угорщины и Италiи — найменше зъ Швайцарiи, Францiи, Данiи, Швецiи и Нѣмеччины.

— Маски веселого гатунку можна найтаньше купити у Dolbin Bro's.

— Звѣсный милiонеръ W. K. Vanderbilt давъ якъ ся показало, 150.000 доляровъ на фондъ выборчiй републиканскои партiи.

— Щобы покрити дефицитъ державный, хотять подвоити податокъ вôдъ пива. Другi знову радять пôдвызшити податокъ вôдъ кавы и гербаты. Е се чисте злодѣйство, понеже пôдвызшене таке вôдчують найбôльше бѣднiй люде. Пива, анѣ кавы, анѣ гербаты не выпивае богачь бôльше вôдъ бѣдного, тай легко ему центъ або два бôльше заплатити, коли для бѣдного се велика рôжниця. Чому онѣ не запровадять податку доходового, щобы кождый богачь платилъ вôдповѣдно до высоты свого мастку, а вôдповѣдну ухвалу конґресу узнавъ пôдкупленый Supreme Court за неконституцiйну? Они лишь зъ бѣдного знають шкôру дерти, та ще потôмъ кричать робôтникамъ, що мы васъ любимо. Певно що люблять та такъ якъ псы дѣда въ вузкôй улици.

— Всяки начиня бляшана и порцеляновi можна достати дуже таньо у Dolbin Bro's.

— Побоюють ся вôйны мѣжъ Сполучеными Державами а Испанiєю.

— Weyler пухне на Кубѣ. Кубанцѣ бють ся хоробро и хто знае, чи вже невдовзѣ не выгонять всѣхъ Ишпанцѣвъ зъ того нещасного острова, за волю котрого пролялось вже стôлько людскои крови.

— Будапештеньска выстава опустѣла зовсѣмъ. Надѣють ся, що дефiцить буде выносити много милiонôвъ. А все то заплатять бѣднiй люде, що анѣ не хотѣли тои выставы, анѣ не мали за що ѣздити на ню приэератись.

— Десать паръ нôчного начиня можна достати за $1.98 у Dolbin Bro's въ Mt. Carmel, Pa.

— Дня 26. новембра с. р. о 10 год. рано вôдбулось посвящене гр. кат. церкви на вехôднôй сторонѣ мѣста Ню Йорку улиця шеста, число 740.

— Въ Турцiи рѣжуть и дальше Армянъ, та великi христiяньскi державы якось не дуже спѣшать ся ратувати своихъ братôвъ во Христѣ. Причина тому така, що Турцiя розпадаесь, порядку въ нѣй нѣякого нема и умирае она, якъ колись земля сѣ перомъ, небôщка Польща. Кожда зъ державъ хотѣлабъ при такôй смерти щось скористати, бодай якi кербцѣ, бодай запаечину, сподницю подерту. Найбôльшi претенсiи мають Россiя и Анґлiя, бо они наймôцнѣйшi, а мôцный все найбôльше достане, бо не дадуть то выдре. Та всѣ они чемнi дуже, не кажуть: Я хочу се, або то, але хочуть подѣлитись файно, гречно. А за той часъ Турокъ людей мордуе и гипе народъ христiяньскiй.

ДЕ-ЩО ЦѢКАВОГО.

— Одна американка въ Денверъ, Кольо., переѣхала 8. серпня 204 миль на байсиклю въ 17 годинахъ и 35 минутахъ.

— Платѣть за „Свободу" и приступайте до „Союза".

— Въ Ню-Йорку жiе 10 тысячь Хиньчиковъ. Жидовъ ще бôльше.

— Нѣмецкiй цѣсарь мае 350 повозôвъ.

— Въ Петерсонъ една 83 лѣтна жена ѣздить на байсиклю.

— За страту своихъ нôгъ достала одна жена въ Чикаго вôдъ компанiи 25 тысячь доляровъ.

— Минушого року перейшло черезъ каналъ „Suez" 3434 пароходôвъ, за котрi заплачено 16 милiонôвъ доляровъ мыта.

— На свѣтѣ є 4 тысячѣ фабрикъ паперу.

— Межи жовнѣрами кубаньскими суть жены и дѣвчата и бють ся ще лѣпше, якъ мущины.

— Люде на свѣтѣ говорять 3064 розличными бесѣдами.

РАБИНЪ И АНГЕЛЪ.

(Жидôвска легенда.)

Въ давныхъ часахъ христіяне кидали жеребъ на жидôвъ; на кого выпавъ жеребъ, того палили. Одного разу выпавъ жеребъ на рабина. Дуже зажуривъ ся рабинъ, бо въ четверъ кидали жеребъ, а въ недѣлю о 12 годинѣ мали вже палити чоловѣка. Отожь коли въ пятницю пôдъ нôчь вôнъ ишовъ молити ся и вертавъ уже до дому, зустрѣчае его при дверехъ якійсь жидокъ и просить его, щобы привавъ его до себе на шабасъ. Думае собѣ рабинъ: „Все одно, и такъ уже въ недѣлю буде моя смерть, то возму сего жидка на шабасъ." Отожь пошовъ той жидокъ зъ рабиномъ на шабасъ до его дому. На другій день передъ вечерею, коли вôдмовляли вечѣрню молитву, зачавъ рабинъ плакати. А той жидокъ, то бувъ ангелъ, але рабинъ того не знавъ. Коли они зъѣли вечерю, каже жидокъ до рабина: „Ходимо, почитаймо троха святе письмо." Взявъ той жидокъ и на вгадъ отворивъ рабинови таку главу, де була описана побôбна исторія, яка отсе зъ нимъ лучила ся. Прочитавши еи зачавъ рабинъ дуже плакати. Пытае ся его жидокъ, чого вôнъ плаче? Вôдповѣдае ему рабинъ:

— Дай менѣ спокôй! хиба ты можешь менѣ въ чѣмъ помогчи?

Каже до него жидокъ: — А хто знае? Може я вамъ и зможу де въ чôмъ помогчи.

Каже ему рабинъ еще разъ: — Иди вже иди! Що ты менѣ тутъ можешь допомогчи!

А жидокъ опять настае на него: — А може якъ разъ я вамъ де въ чѣмъ поможу! Лишь скажѣть менѣ, то побачите.

Каже рабинъ: — Теперь таке выйшло, що кидають жеребъ, а на кого впаде жеребъ, того палять.

Каже до него жидокъ: — Ну, и чогожь вы бояли ся менѣ отсе сказати? Я пôду и дамъ ся за васъ спалити.

Прійшло ся на другій день, зôбрала ся вся жидôвска громада; вôйшовъ до неи рабинъ и зъ жидкомъ и пошли всѣ до манастиря. Жиды зъ рабиномъ лишили ся передъ брамою, а жидокъ пôшовъ до середины. Насупротивъ него выйшовъ епископъ и молодшій епископъ, взяли его по пôдъ руки и почали его опроваджувати по манастирю. Бачить вôнъ: стоить пѣвень, и пытае ся епископа: — Що се таке? Каже ему епископъ: — Се нашъ богъ.

— А якъ вôнъ называе ся?

Вôдповѣдае ему епископъ: — Святый Михайло.

Тодѣ крикнувъ ангелъ: — Михайле, кôлько пѣря є на тобѣ, нехай тôлько христіянъ упаде (т. е. помре)!

И впало ихъ кôлька тысячь штукъ.

Пошли они далѣ. Бачить вôнъ, стоить камѣнь, викований зовсѣмъ на подобу чоловѣка. Пытае ся ангелъ епископа: — Се що таке?

Вôдповѣдае ему той: — Се также нашъ богъ.

— А якъ называе ся?

— Ісусъ (Йосель).

И знову скрикнувъ ангелъ: — Вырви ся зъ мѣсця и вбій христіянъ кôлько зможешь!

И той вырвавъ ся и вбивъ ихъ кôлька тысячь штукъ. Бачить епископъ, що се погана справа, хотѣвъ уже пустити его на волю, але ангелъ повѣдае: — Нѣ, я ще не хочу ити на волю! На мене впавъ жеребъ и вы мусите мене спалити.

Пошли далѣ. Бачить ангелъ, якъ уже зносять стôльницѣ и огонь палахкоче. Чуе, якъ кричать изъ вôконъ и зъ дахôвъ: „О, жидъ иде!" и смѣють ся. И скрикнувъ тодѣ: — Тѣ двѣ стѣны, зъ котрыхъ христіянеззирають ся по вôкнахъ та по дахахъ, нехай зôйдуть ся до купы!" — И тѣ муры зôйшли ся до купы и подусили всѣхъ. Тодѣ побачивъ епископъ, що бѣда велика и почавъ его просити, щобъ ишовъ собѣ геть. Повѣдае до него ангелъ:

— Не пôду геть, хиба тодѣ, коли менѣ пôдпишешь ся, що вже нѣколи нѣякого жида не будешь палити.

Вôдповѣдае ему епископъ, що не мае паперу анѣ чорнила. Тодѣ ангелъ вынявъ изъ кишенѣ зъ-за пазухи пергаменъ и чорнило и перо и давъ ему, а епископъ пôдписавъ ся на те, що нѣколи вже не буде палити жадного жида. Тодѣ жидокъ зъ рабиномъ вернувъ до дому. А коли жиды побачили его живого, почали кричати до него: „Rebały!" Тодѣ рабинъ справивъ велику гостину и давъ жидкови 200 срѣбла, та въ тôмъ раптомъ жидокъ щезъ такъ що нѣхто и не бачивъ куды, а на столѣ лишили ся тѣ 200 срѣбла вразъ изъ капшукомъ.

(Изъ зборки жидôвскихъ казокъ и оповѣдань, списаныхъ изъ устъ жидôвъ у Львовѣ д-ромъ Г. Бітеляйзеномъ. Зъ жаргону переклавъ Ив. Франко).

Молись, трудись, учись, до СОЮЗА запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ серцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, Свободу читай, Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй, въ процеса не вдавай ся. Въ льотерію не грайте, тôлько грошь щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому", апу скиньтесь по центови. Се не забувайте! . . . . Буде зъ васъ.